

POSIEDZENIE MIĘDZYNARODOWEJ RADY KONSERWATORSKIEJ

Posted on 8 June 2022

8 czerwca br. w Krakowie odbyło się posiedzenie Międzynarodowej Rady Konserwatorskiej, która skupia przedstawicieli polskich i ukraińskich państwowych i diecezjalnych służb konserwatorskich oraz instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego. Podczas spotkania omówione zostały wyzwania związane z ochroną światowego dziedzictwa, a także polsko-ukraińskiego Miejsca Światowego Dziedzictwa UNESCO - Drewniane Cerkwie w Polskim i Ukraińskim Regionie Karpat wobec toczącej się wojny na Ukrainie. W obradach udział wzięła Pani Kateryna Chuyewa, wiceminister kultury Ukrainy oraz Katarzyna Zalasieńska, dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Problem zabezpieczenia Cerkwii wpisanych na Listę dziedzictwa światowego UNESCO w związku z agresją rosyjską na Ukrainę, zdominował obrady Międzynarodowej Rady Konserwatorskiej z udziałem przedstawicieli polskich służb konserwatorskich oraz ekspertów Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Instytutu „Polonika”, a także przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz delegacji ukraińskiej, w skład której wszedł m.in. Pan Mykoła Hajda, Prezes ICOMOS Ukraina oraz Pan Włodzimierz Herycz, Międzynarodowej Rady Konserwatorskiej miejsca Światowego Dziedzictwa – Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat, pracownik naukowy Lwowskiej Galerii Sztuk Pięknych. Podczas spotkania omówiona została sytuacja dziedzictwa kulturowego na Ukrainie, jego zagrożenia i straty wobec rosyjskiej agresji, a także przedstawione zostały możliwości przyszłego wsparcia. We współpracy z Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie, działającym w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, przygotowany ma zostać program szkolenia specjalistów z różnych dziedzin i instytucji związanych z nieruchomym dziedzictwem kulturowym oraz program współpracy badawczej. Konsultacje polsko-ukraińskie dotyczyły również wsparcia w zakresie nowych technologii, badania strat wojennych w okresie post-konfliktowym oraz opracowania założeń reformy systemu ochrony zabytków na Ukrainie.

Międzynarodowa Rada Konserwatorska Miejsca Światowego Dziedzictwa UNESCO „Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat” została powołana w 2013 r. w celu zapewnienia wymiany informacji i współpracy ekspertów zaangażowanych w ochronę zabytkowych obiektów na styku granic obu krajów. W jej skład wchodzi ich zarządcy, przedstawiciele państwowych i diecezjalnych służb konserwatorskich oraz instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa Polski i Ukrainy. W trakcie corocznych spotkań osób zaangażowanych w opiekę cerkwi wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO prezentowane są dokonania konserwatorskie w obrębie infrastruktury 16 drewnianych cerkwi. Podczas posiedzeń Międzynarodowej Rady Konserwatorskiej omawiane są plany działań skupionych na ochronie dziedzictwa kulturowego. Towarzyszące im wizyty studyjne służą praktycznej prezentacji omawianych zagadnień oraz pozwalają zapoznać się z efektami prowadzonych prac konserwatorskich. Prace Rady są koordynowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, który był odpowiedzialny na przygotowanie wniosku o wpis cerkwi na Listę UNESCO.

Zostały one wpisane w 2013 roku. Cerkwie zlokalizowane na polsko-ukraińskim pograniczu Karpat, stanowiąc wyjątkowy przykład szeroko niegdyś rozpowszechnionej w krajach słowiańskich tradycji drewnianego, prawosławnego budownictwa sakralnego. Architektoniczne formy cerkwi o trójdzielnych planach, kopułach brogowych wraz z wolnostojącymi dzwonniami są odzwierciedleniem wymogów liturgii Kościoła Wschodniego. Budowle odzwierciedlają również kulturowe tradycje lokalnych społeczności. Cerkwie prezentują różnorodne typy architektury: huculski w południowo-wschodnim ukraińskim regionie Karpat w Wierbiażu Niżnym i Jasinie; halicki w północnej części Karpat, po obu stronach polsko-ukraińskiej granicy w Rohatynie, Drohobyczu, Żółkwi, Potyliczu, Radrużu i Chotyńcu; bojkowski, po obu stronach granicy polsko-ukraińskiej w pobliżu granicy ze Słowacją w Smolniku, Użoku i Matkowie oraz łemkowski w polskich Karpatach Zachodnich w Powroźniku, Brunarach Wyżnych, Owczarach, Kwiatoniu i Turzańsku.

*Rosja świadomie prowadzi działania mające na celu zniszczenie ukraińskiego dziedzictwa kultury – świadectwa odrębności tego kraju. Na terenie Ukrainy znajduje się **siedem miejsc światowego dziedzictwa**. Jest to m.in. Ławra Peczerska i Sobór Mądrości Bożej w Kijowie oraz Stare Miasto we Lwowie. **Z siedmiu wpisanych na Listę UNESCO miejsc, dwa są wspólnymi wpisami Polski i Ukrainy**. Są to drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat oraz pradawne i pierwotne lasy bukowe na terenie Karpat. Na oficjalnej tzw. **liście informacyjnej UNESCO**, która gromadzi miejsca kandydujące do wpisu, umieszczono kolejne **17 lokalizacji na terenie Ukrainy**. Są to m.in. obiekty znajdujące się w strefie obecnych działań wojennych – historyczne centrum Czernihowa, stanowisko archeologiczne Kamiana Mohyła w obwodzie zaporoskim, które wg źródeł jest obecnie zaminowane, charkowski Derżprom czy położony w obwodzie chersońskim rezerwat biosfery Askania Nowa – powiedziała dr hab. Katarzyna Zalasieńska, Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa.*

Od początku wojny Polska jest zaangażowana w ratowanie i zabezpieczenie dziedzictwa kulturowego na Ukrainie. Koordynację tych działań prowadzi Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie – **główny ośrodek rządowej pomocy** dla ukraińskiego dziedzictwa kulturowego. Centrum zostało powołane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Narodowym Instytucie Dziedzictwa. **Kompetencje Instytutu oraz wieloletnia współpraca polsko-ukraińska od pierwszego dnia wojny stworzyły podstawy dla zorganizowania efektywnej pomocy dla zagrożonych zabytków i ratujących je instytucji kultury.**